

Aan:
het Ministerie van Defensie
t.a.v. mevrouw K.H Ollongren
Postbus 20701
2500 ES 's-GRAVENHAGE

Assen, 6 februari 2024
Ons kenmerk 6/4.12/2024000183
Behandeld door mevrouw H. Bos (0592) 36 5275
Onderwerp: Zienswijze Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) en Participatieplan
voor het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD)

Geachte mevrouw Ollongren,

Inleiding NRD

In het kader van het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD) hebt u een Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) en Participatieplan gemaakt. Dit hebt u vanaf 18 december 2023 ter inzage gelegd voor het indienen van zienswijzen. Graag maken wij gebruik van deze mogelijkheid.

Allereerst willen wij onze waardering uitspreken voor het feit dat u gekozen heeft voor het doorlopen van een m.e.r.-procedure voor het nationaal programma. U bent hiertoe niet verplicht, maar wilt dit toch doen om alle belangen in beeld te krijgen, voor een goede belangenafweging en een goede participatie.

Wij zien dat, in het licht van de geopolitieke situatie, een inspanning nodig is om defensie te versterken. Dat betekent dat wij de noodzaak voor het uitbreiden van defensie in algemene zin onderschrijven. In de NRD wordt aangegeven dat de krijgsmacht nadrukkelijker aanwezig gaat zijn in de fysieke leefomgeving. Investerings in materieel en voorzieningen leggen meer druk op beschikbare fysieke ruimte en de milieugebruiksruimte. Door middel van deze NRD wilt u uw ruimtebehoefte in beeld brengen, de afweging maken van uw ruimtebehoefte in relatie tot andere opgaven en het borgen van uw ruimtebehoefte. We hebben de documenten inhoudelijk beoordeeld en willen de volgende punten onder uw aandacht brengen.

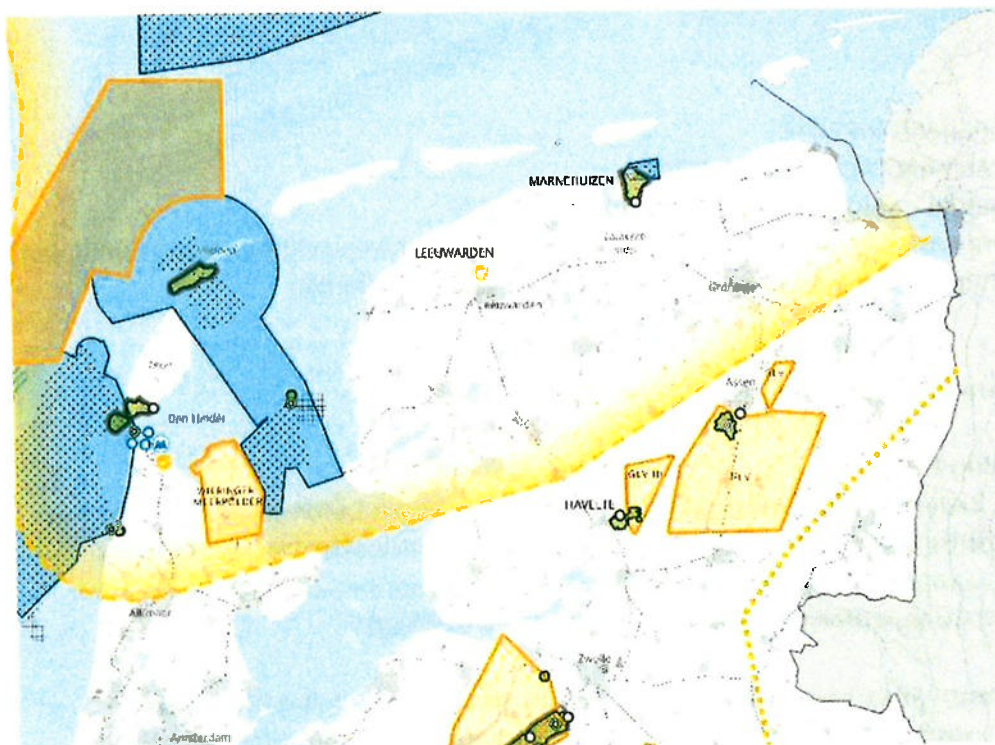

A. Luchtvaart

Oefengebied jachtvliegtuigen

Op pagina 17 van de NRD staat een afbeelding met als ondertitel "... huidige situatie (2023)". De begrenzing van dit "huidige gebied" is onjuist voor wat betreft "oefengebied jachtvliegtuigen". Onderstaande begrenzing van huidig jachtvlieg oefengebied en mogelijke aanpassing zijn de juiste. Besluitvorming over de begrenzing van de mogelijke aanpassing vindt plaats in het kader van het programma Luchtruimherziening. De begrenzing daarvan is nog niet definitief vastgesteld.

Kaartje uit NRD (pag. 17)

Bron: Factsheet herindeling luchtruim Noord Nederland

Wij willen dan ook dat u in het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie van de juiste begrenzing uit gaat. Ons is verzekerd dat de bestaande en toekomstige gebruiksmogelijkheden van Groningen Airport Eelde (GAE) en van diverse kleinere vliegvelden in Nederland niet worden beperkt door de uitbreiding van het noordelijke oefengebied voor jachtvliegtuigen boven de 2 kilometer hoogte. Wij gaan ervan uit dat ook de activiteiten in de zoekgebieden voor de andere (laag)-vliegactiviteiten geen invloed hebben op de bestaande en toekomstige gebruiksmogelijkheden van GAE.

De uitbreiding van het militair oefengebied voor jachtvliegtuigen - waarover nog geen definitief besluit is genomen – betekent voor Drenthe niet alleen een toename van geluid door jachtvliegtuigen. Het betekent ook een verschuiving van al het civiele vliegverkeer in zuidelijker richting, waardoor ook deze vliegroutes boven Drenthe komen te liggen. Er vindt daardoor al een toename van geluid plaats, nog los van de activiteiten waar nu ook ruimte voor wordt gezocht. Tot nu toe ontbreekt het inzicht in de omvang van de impact op de leefbaarheid in Drenthe als gevolg van het vergroten van het oefengebied voor jachtvliegtuigen. Dit hebben wij ook in onze zienswijze op de Ontwerp Voorkeursbeslissing Luchtruimherziening aangegeven. Wij vragen u om in het kader van het Nationaal programma Ruimte voor Defensie de impact hiervan alsnog in beeld te brengen, zeker in relatie tot een eventueel intensiever gebruik van de huidige laagvliegzone voor helikopters.

Uitbreiden oefenen met helikopters

In de NRD is aangegeven dat de keuze voor uitbreiding van de helikopter laagvlieggebieden (pagina 43) – bij uitbreiding van de bestaande laagvlieggebieden - een introductie vraagt van een stringent juridisch planologisch regime. En bij aanwijzing van extra laagvlieggebieden gaat het om een introductie van een licht planologisch regime voor de huidige en voor de extra gebieden. Voor deze uitbreidingen van activiteiten geldt een toename van geluidsoverlast en/of een beperking van het planologisch regime. Wij vragen u om concreter aan te geven wat deze ontwikkelingen voor de leefbaarheid van Drenthe gaan betekenen en om welke extra planologische beperkingen dit zal gaan.

Als ook de uitbreiding van vliegactiviteiten door helikopters in Drenthe terecht komt, is het niet ondenkbaar dat Drenthe onevenredig veel hinder gaat ervaren bij een uitbreiding van genoemde activiteiten. Dit omdat het geluid van de helikopteractiviteiten boven op een eventuele toename van geluid komt die door de uitbreiding van het oefengebied voor jachtvliegtuigen en een verschuiving van het civiele vliegverkeer boven Drenthe wordt veroorzaakt. Wij vragen nadrukkelijk uw aandacht voor deze eventuele cumulatie van geluidsoverlast. Wij gaan ervan uit dat u bij het aanwijzen van de locaties voor de aanvullende helikopter-vliegactiviteiten rekening houdt met deze cumulatie en dat u niet op voorhand de laagvliegzone(s) in Drenthe gaat aanwijzen. Mocht u alsnog een toename in vliegactiviteiten boven Drenthe overwegen, dan vragen wij u vooral om eerst inzichtelijk te maken wat de cumulatie van effecten van deze (mogelijke) uitbreidingen van vliegactiviteiten boven Drents grondgebied zijn, voordat er een definitieve beslissing over wordt genomen.

B. Munitie

Nieuwe grootschalige opslag voor munitie

In de NRD wordt gesproken over een nieuwe locatie voor grootschalige opslag voor munitie. Het meest noordelijke zoekgebied is net buiten onze provinciegrens gelegen in de buurt van Staphorst/IJhorst. Echter, een dergelijke faciliteit kent de nodige hinder-/veiligheidscircles die mogelijk tot in onze provincie gaan doorwerken. Mogelijk kan dit dus ook consequenties inhouden voor onze inwoners. Temeer dit gebied een hoge recreatieve waarde kent. Afhankelijk van de uiteindelijke locatiekeuze kan dit gevolgen hebben voor bestaande en toekomstige functies in onze provincie. Mocht uw voorkeur uitgaan naar deze locatie dan willen wij als provincie graag nauw betrokken blijven.

Snel Inzetbare Capaciteit (S.I.C.)

In de NRD geeft u aan ruimte te zoeken voor een nieuwe opslagfaciliteit voor snelle inzetbaarheid. U hebt hiervoor een zestal mogelijke locaties in Noord-Nederland weergegeven die op basis van een aantal zoekcriteria zijn overgebleven. Twee daarvan bevinden zich in Drenthe, te weten een gebied tussen Buinen en Exloo en ten zuiden van Schoonoord. Ten eerste willen wij u erop wijzen dat beide zoekgebieden zich bevinden in het UNESCO-gebied de Hondsrug, terwijl UNESCO-gebieden één van uw eigen uitsluitingscriteria vormt (pagina 69). De Hondsrug is het eerste gebied in Nederland dat is erkend als UNESCO Global Geopark. Dat is een gebied met bijzondere geologische kwaliteiten en daarmee samenhangende cultuurhistorische en ecologische waarden en vormt een markant en dominerend onderdeel van het Drents Plateau. Het landschappelijk contrast met het naastgelegen Hunzedal is tevens beeldbepalend. Afgaande op uw eigen zoekcriteria voldoen beide in Drenthe gelegen zoekgebieden dan ook niet.

Daarnaast willen wij opmerken dat, afgaande op uw afstandscriteria van minimaal 1900 meter uit de bebouwde kom, het zoekgebied tussen Buinen en Exloo zich beperkt tot een zoekgebiedje op of direct naast de kern van de LOFAR-radiotelescoop. LOFAR is een uiterst gevoelig waarneeminstrument. Daarom ligt er een provinciale en gemeentelijke beschermingszone omheen waarin activiteiten die radiostoring kunnen veroorzaken niet zijn toegestaan. Dat heeft ertoe geleid dat zonneparken en windturbines in de nabije omgeving van LOFAR dienen te voldoen aan zéér strenge EMC-eisen.

Ook met betrekking tot de beoogde ontsluiting van beide locaties merken wij op voorhand op dat de huidige infrastructuur mogelijk onvoldoende is voor een (snelle) verplaatsing van munitie naar de Eemshaven. Daarbij merken wij tevens op dat voor militaire munitiedepots met name de militaire explosieaandachtsgebieden A, B en C van belang zijn. Deze A-, B-, en C-zones staan niet vermeld in de NRD-bijlagen, maar horen betrokken te worden in het plan MER. Tenslotte willen wij u erop wijzen dat een nieuwe munitieopslag ook netcapaciteit vraagt. Zoals u wellicht weet is op dit moment in vrijwel de gehele provincie Drenthe geen aansluitingscapaciteit beschikbaar.

C. Oefenlocaties

Nieuw oefenterrein voor oefenen met explosieven.

U schetst een zoekgebied voor een nieuw oefenterrein van minimaal 3 km² tot maximaal 7 km². Voor een dergelijke faciliteit zien wij in Drenthe geen ruimte.

Uitbreiding oefenterrein De Haar

U geeft aan het bestaande oefenterrein De Haar nabij Assen uit te willen breiden met 200-400 hectare. Wij willen erop wijzen dat een eventuele uitbreiding van dit terrein naar het zuid(westen) op het grondgebied van de gemeente Midden-Drenthe komt te liggen in plaats van de gemeente Assen. Wij verzoeken u dit aan te passen.

Oefenen in stedelijk gebied.

U geeft aan op zoek te zijn naar een nieuw oefendorp. Zowel het oefenterrein De Haar als Havelte zijn bij u in beeld als mogelijke locatie voor een dergelijke faciliteit. Hierbij heeft het uw voorkeur om te kunnen oefenen met helikopters en drones. Voor beide terreinen zien wij koppelkansen met de bestaande laagvliegzone voor helikopters.

D. Radioastronomie

Radioastronomie is van Drents én Nationaal belang en hiervoor hebben wij verschillende beschermingszones ingesteld. Verschillende in de NRD voorgenomen (intensivering van) activiteiten hebben mogelijk potentieel een groot nadelig effect op de radioastronomie. Dit betreft de intensivering van jachtvliegtuigbewegingen in combinatie met het gebruik van de radar te Wier en intensivering van laagvliegbewegingen met helikopters. Deze activiteiten kunnen een groot nadelig effect hebben op de werking van de Westerbork Synthese Radio Telescoop, de LOFAR radiotelescoop en de faciliteiten in Dwingeloo. Wij verzoeken u dan ook om voldoende rekening te houden met de belangen van radioastronomie in Drenthe.

E. Participatieplan

Naast de NRD hebt u ook het participatieplan ter inzage gelegd. In het plan worden onder andere de formele en informele participatiemomenten nader toegelicht. U geeft aan dat u bijvoorbeeld regiosessies wilt organiseren waarbij plannen worden toegelicht. Het zou wenselijk zijn dat u ook open staat voor inbreng en inhoudelijke discussies met betrokken partijen. Wij willen daarom ook graag bij deze de gewenste samenwerking met uw departement, de mede-overheden en overige door u genoemde doelgroepen benadrukken. Dit komt ten goede aan de volwaardige en evenwichtige belangenafweging die de Omgevingswet en de beschikbare ruimte in Nederland van ons vraagt.

F. Koppelkansen

Naast de vorengenoemde onderwerpen willen we ook de volgende informatie met u delen, omdat het raakvlakken heeft met uw onderzoek naar de beschikbare ruimte in Nederland en in ons geval specifiek Drenthe. Wij benoemen zij in deze als (mee)koppelkansen. Voordat wij ingaan op onze koppelkansen willen wij eerst het bestuurlijk voornemen ten aanzien van de kazernes in Assen en Havelte benoemen.

Op 6 februari 2023 hebben wij het gezamenlijk bestuurlijk voornemen Assen-Havelte voor de kazernes in Assen-Havelte samen met onder andere uw ministerie ondertekend. In het voornemen staat onder andere opgenomen dat de kazerne in Havelte wordt gerevitaliseerd en de opzet van de kazerne in Assen wordt aangepast in een beveiligd en onbeveiligd terrein. Momenteel wordt door de verschillende partijen in gezamenlijkheid uitvoering gegeven aan de uitwerking van het bestuurlijk voornemen.

Wij zien mogelijkheden voor het realiseren van een oefendorp in Drenthe. U geeft aan behoefte te hebben om te kunnen oefenen met drones en helikopters in verstedelijkt gebied. Hiervoor zien wij koppelkansen met de bestaande laagvliegzone voor helikopters in Drenthe. De veiligheidsregio Drenthe (VRD) heeft ons gemeld dat een oefendorp bij kan dragen aan de al bestaande civiel militaire samenwerking.

Bovendien zien wij kansen voor militair medegebruik van Groningen Airport Eelde (GAE). Dit zouden we graag samen met u en GAE nader verkennen. Bovendien sluit een dergelijke ontwikkeling goed aan op de Rijksambitie om meer te sturen op economie en werkgelegenheid zoals geformuleerd in de nota Ruimte. Tevens sluit het aan bij de afspraak zoals genoemd in het gezamenlijk bestuurlijk voornemen Assen-Havelte. Tenslotte doen wij u de suggestie om het raccordement voor de 43^e gemechaniseerde brigade aan te sluiten op het spoor in de nabijheid van Meppel om daarmee de afstand per spoor tot de Eemshaven te verkleinen.

Conclusie

Naast de inhoudelijke punten op de NRD en participatieplan die we benoemd hebben in deze zienswijze, menen we dat genoemde koppelkansen een meerwaarde hebben voor alle betrokkenen in dit proces. Wij stellen voor om hier dan ook gezamenlijk verder over in gesprek te gaan om de belangen zorgvuldig te wegen in aanloop naar uw definitieve plannen.

Voor vragen over deze brief kunt u contact op nemen met mevrouw D. Rensen, themamanager Domein Ruimte.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Drenthe,

, voorzitter

, secretaris

Afschrift aan Provinciale Staten van Drenthe